

УКРАЇНСЬКІ ТЕАТРИ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ЮРІЯ КОНОНЕВА

(30-ті роки XX ст.)

„Намножилася останніми роками ціла громада приватних театральних труп, і в Галичині, і на Волині, й на Буковині, н[а] приклад: Театр ім. М. Старицького, Когутяка, Карабіневича, „Веселка“, „Заграва“, „Відродження“ і ин.,— характеризував у 1934 році історик театру Степан Чарнецький критичну неконтрольовану культурну ситуацію на західноукраїнських землях у 1920—1930-х рр. і гірко зауважував: „Одне слово — „Гей, розбрелось ти, українське горе...“¹ А 1937 р. серед майже двох десятків „другопланових“ українських мандрівних театрів міжвоєнної Польщі С. Чарнецький згадував і „Театр Юрка Кононева“, який „...з молодим гуртом акторів (відомий наддніпрянський актор Чугай), з історичним і побутовим репертуаром об'їздить містечка і села“².

Старшина Армії УНР, визначний діяч українського театального мистецтва, громадський діяч Юрій Кононів народився 7 (24) квітня 1895 р. в Києві у родині полковника 129-го Бессарабського полку російської армії Миколи Кононева (з 1906 р. у відставці) та Олександри, у дівочтві Федорович³ (пізніше всю родину знищили більшовики). Початкову освіту здобув у Волинській духовній школі у м. Житомирі, 1912 р. закінчив 5-ту гімназію у Києві. 1914 р. вступив на рік у 33-ттю бригаду артилерії, у травні 1915 р. закінчив „Миколаївське артилерійське училище“ з рангом офіцера і продовжував службу у

складі важкої артилерії. У грудні 1916 р. був поранений на північному фронті біля м. Двинська (нині — м. Даугавпілс, Латвія). Пройшов повний курс військової адміністрації, і здобуті навички пізніше допомагали йому вести адміністративні справи українських культурних установ. У 1918—1920-х рр. був сотником 2-ї Батареї 1-го важкогарматного Запорізького полку Армії УНР (коротко у 1919 р. полк воював у лавах УГА). Після поразки українських національно-визвольних змагань перебував у таборах інтернованих у Польщі: Пікуличі, Вадовиці, Щипьорно (1920—1923)⁴.

У сезоні 1923/1924 р. Ю. Кононів дебютував як актор в аматорському театрі Драматичного товариства ім. М. Садовського⁵, яке діяло у таборі Щипьорно⁶. Після звільнення того самого року з табору працював у різних мандрівних українських театрах. Дебют на професійній сцені відбувся 1924 р. у трупі Миколи Айдарова⁷ (офіційно ще з початку 1922 р. колектив називався Український театр „Відродження“ під артистичним проводом М. Айдарова⁸). 1929 р. Ю. Кононів як артист був у складі Українського театру Івана Когутяка⁹, а в сезоні 1930/1931 р. він уже працював в Українському театрі Панаса Карабіневича¹⁰.

1931 р. прізвище Ю. Кононева паралельно фігурує і як працівника Українського Подільського театру¹¹ (був директором¹²), і як адміністративного керівника трупи Кооперативу „Український театр“

Юрій Кононів. 1944 р.

¹ Чарнецький С. Нарис історії українського театру в Галичині.— Львів, 1934.— (Науково-популярна бібліотека Товариства „Просвіта“; кн. 11).— С. 161.

² Чарнецький С. Нарис історії театру // Історія української культури / Під заг. ред. д-ра І. Крип'якевича.— Львів, 1937.— С. 690.

³ Див.: Список осіб, які належать до трупи українського театру під дирекцією Юрія Кононева.— Державний архів Івано-Франківської області (далі — ДАІФО), ф. 2, оп. 1, спр. 2279, арк. 409.

⁴ Автобіографія Юрія Кононева (недатований машинопис, Архів М. Лукавського); Левицький Є. Юрій Кононів // Наш театр: Книга діячів українського театального мистецтва 1915—1991 / За ред. Г. Лужницького і Л. Полтави.— Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1992.— Т. II.— С. 65—67; [б. а.] Кононів Юрій // Там само.— С. 713 та ін.

⁵ [Б. а.] Кононів Юрій // Наш театр.— Т. II.— С. 713.

⁶ Драматичне Т-во ім. М. Садовського // Театральне мистецтво.— Львів, 1922.— 15 мая.— Вип. II.— С. 30.— (Таборові театри).

⁷ Автобіографія Юрія Кононева...

⁸ Га. Театр „Відродження“ на Волині // Театральне мистецтво.— Львів, 1922.— 15 черв.— Вип. III—IV.— С. 22—23.

⁹ Урбанський О. Театральні мандри // Наш театр: Книга діячів українського театального мистецтва 1915—1975 / За ред. Г. Лужницького і Л. Полтави.— Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1975.— Т. I.— С. 803—804.

¹⁰ Там само.— С. 804.

¹¹ Діло.— Львів, 1931.— 17 жовт.— Ч. 233.— С. 6.— (Оголошення).

¹² Автобіографія Юрія Кононева...

у Львові¹³ (тобто протегованого Кооперативом Українського народного театру ім. І. Тобілевича). Такий факт для Польщі міжвоєнного періоду не самотній: театральні діячі могли мати по кілька ліцензій на театральну діяльність (міністерську, воєводську), могли працювати в одному театрі, а свою ліцензію позичати (неофіційно здавати в оренду) іншому колективі... Український Подільський театр у жовтні 1931 р. складався із 16 осіб, мав власний концертний оркестр (кер. муз. частини — І. Качинець), у репертуарі переважно — другосортні драматичні твори „Зрада“ О. Южина-Сумбатова, „Старички і дівчата“, „Плач Ізраїля“ і „Танок Венери“ С. Белої, „Церковна миша“ Л. Фодора, „Жінка-вампір“ („Чорт-жінка“ К. Шенгера?), „Ревія“ („Веселий вечір“), готували: „Козацьке сватання“ (автор невідомий) та „Жидівський розвід“ Л. Суходольського¹⁴. (Ю. Кононів працював як актор і, вочевидь, як режисер.) Цей колектив (як і подібний до нього Український Подільський театр під керівництвом П. Карабіневича 1929 р.¹⁵), швидко розпався, а Ю. Кононів, напевно, далі вже працював у мандрівному Українському народному театрі ім. І. Тобілевича під патронатом Кооперативу „Український театр“ у Львові.

З 20 квітня 1932 р. Ю. Кононів став адміністратором Українського театру¹⁶, який створений у вересні 1931 р., а з 1 листопада 1931 р. називався „Заграва“ і був під мистецьким керівництвом О. Степового. Уже в травні 1932 р. Ю. Кононів разом із О. Степовим і Л. Кемпе входить до тричленної управи цього кооперативного театру. З 1934 р. — в Українському театрі „Веселка“ під керівництвом наддніпрянця О. Тимченка (режисерські постанови Ю. Кононова — комедії, зокрема і „Старички і дівчата“ С. Белої в перекладі з російської)¹⁷. Навесні 1935 р. разом із дружиною Іванною Кононів (у дівоцтві Кочій; одружилися 1935 р.) — в Українському театрі Івана Когутяка, від якого згодом відколотася група артистів і створила-відновила Український народний театр „Промінь“ під керівництвом Миколи Комаровського¹⁸. Ю. Кононів був адміністратором та власником театральної ліцензії і в першому, а потім і в другому колективі.

„Структура й організація українського мандрівного театру на території Польщі мала правну норму, відому під назвою „концесія“. Щоб провадити театр, потрібно було мати концесію, яку видавало Міністерство Внутрішніх Справ. [...] Концесіонера титулували директором, і його ім'я на афішах давало назву театрові, наприклад: театр Ю. Кононова, О. Залевського, І. Городничого, Н. Бойко й ін. [...] Ансамбль складався з 18—35 осіб, був пливкий, бо актори часто переходили з одного театру до другого“¹⁹, — писав у спогадах галицький актор, рідний брат „березильця“ Олександра Сердюка — Василь Сердюк.

А один із польських урядовців у своєму звіті принцип організації мандрівного українського театру пояснював так: „Цей колектив (іншої назви не можна вжити) не є ані товариством, ані кооперативом, ані спілкою, а лише чимсь на зразок дружньої „компанії“ людей, які постійно „тримаються купи“ і по-слуговуються назвою як цілістю: „Театр ім. Тобілевича“. Інша труппа вживає назву: „Заграва“, інша інакше: „Дніпро“ і т. д. Але концесію має фізична особа (Волощук, Карабіневич, Кононів, Сарамага та ін.) або ж юридична особа — „Кооператив Український Театр“²⁰. Відкинувши скептичний тон цього повідомлення, можна собі уявити цілком реальну картину з усіма мінусами, а водночас і з перевагами такого злитованого „братства однодумців“ (якщо, звісно, їх об'єднує мистецький керівник). Головний художник Українського державного драматичного театру ім. І. Франка у Станіславові (тепер — м. Івано-Франківськ) 1939—1941 рр. Ярослав Лукавецький, тісно пов'язаний із Ю. Кононовим та його театрами, наголошував: „Хочу

нагадати, що атмосфера роботи в галицьких театрах до 1939 р. була дуже творча і жертвна. В театр люди йшли з великим покликанням і високою національною свідомістю. Це були справжні патріоти, професіонали, які творили щирість і духовність“²¹.

Український театр під керівництвом Юрія Кононова — перша приватна труппа, яка мала його ім'я — постав у 1935 р.²² У вересні—жовтні колектив складався із 18 осіб, у репертуарі мав такі виста-

ТЕАТРИ І КІНА

Великий Міський Театр

Середа 27 IV год. 7:30 — Чорне гетто
Четвер 28 IV год. 8 — Фавст

Театр Ріжнородностей

Середа 27 IV год. 8 — Роксі
Четвер 28 IV год. 8 — Мезаліанс

„ЗАГРАВА“

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР

Підволочиська:
27 IV — Танок Венери
В Вел. Четвер, П'ятницю і Суботу театр не грає
1 V — Воскресення (Чубатого)
2 V — Циганка Аза
3 V — Запорожець за Дунаєм

КОЗОВА:
4 V — 20 днів тюрми
5 V — Поїзд-мариво
6 V — Святе полум'я
7 V — Легкодушна сестра
3 днем 20 квітня адмінстр. провід театру обняв п. Юрко Кононів. До арт. складу театру увійшла п. Н. Цісикова.
В пробах пребосва ревія Ол. Степового: „Крізь рожеві окуляри“.

Оголошення у львівській газеті „Новий час“ про вистави театру „Заграва“ за адміністрації Юрія Кононова. 1932 р.

¹³ Перелік мандрівних театрів національних меншин, які за минуле півріччя (червень—листопад 1931 р.— Р. Л.) виступали на території жидачівського повіту.— ДАІФО, ф. 2 сч., оп. 1 сч., спр. 1248, арк. 12.

¹⁴ Діло.— Львів, 1931.— 20 жовт.— Ч. 235.— С. 6.— (Оповідки); 17 жовт.— Ч. 233.— С. 6.— (Оголошення).

¹⁵ Див.: Український Подільський театр в Тернополі // Подільський голос.— Тернопіль, 1929.— 13 жовт.— Ч. 19.— С. 3; Театрові Карабіневича відібрано концесію // Новий час.— Львів, 1929.— 8 лист.— Ч. 126.— С. 8.— (З краю).

¹⁶ Новий час.— Львів, 1932.— 28 квіт.— Ч. 93.— С. 4; Радванський А. Український театр „Заграва“ // Наш театр.— Т. I.— С. 316.

¹⁷ Кононів І. Картини з театрального життя // Там само.— С. 713.

¹⁸ Чайківська-Шембель Г. Український народний театр „Промінь“ під кер. Миколи Комаровського // Там само.— Т. II.— С. 519—520.

¹⁹ Сердюк В. Епізоди з театрального життя // Там само.— Т. I.— С. 817—818.

²⁰ Державний архів Львівської області (далі — ДАЛЮ), ф. 1, оп. 52, спр. 2431, арк. 17 зв. [Переклад з польс. автора].

²¹ Лукавецький Я. Знівчені сподівання // Ствердження сподівань. Збірник на пошану імені Ярослава Лукавецького.— Львів, 2009.— С. 112.

²² Чайківська-Шембель Г. Український народний театр „Промінь“ під кер. Миколи Комаровського // Наш театр.— Т. II.— С. 519—520.

ви: „Страшна помста“ С. Черкасенка (за М. Гоголем), „Наш вертеп“ (мабуть, політичне ревію), „Пан Твардовський“ (за Ю. І. Крашевським), „Жінка-вампір“ („Чорт-жінка“ К. Шенгера?), „Чарівник з-над Дніпра...“ (написано нерозбірливо.— Р. Л.)²³ та ін. У безперервній мандрівці українськими містами та селами Галичини того самого року відвідав і Львів (гостював із 20 вересня по 10 жовтня)²⁴. Щоправда, 1935 р. грав на підставі концесії Ю. Кононева й інший колектив із 17 осіб (6 із них — члени Союзу діячів українського театрального мистецтва). У його репертуарі: „Новий запорожець за Дунаєм“ (можливо, адаптація опери С. Гулака-Артемовського), „Розкішна дівчина“ Р. Бенацького, „Скамполло“ Д. Ніккодемі, „Морфій“ Л. Герцера, „Бешкет у раю“ Ф. Арнольда та Е. Баха²⁵. З репертуару зрозуміло, що це Український театр Й. Стадника, який працював на позиченій ліцензії.

У травні 1936 р. в Українському театрі під дирекцією Юрія Кононева працювали: Август Рабчевський, Павло Чугай — наддніпрянці, Василь Барнич, Микола Белей, Сидір Білецький, Анна Білобрам, Стефанія Богуцька, Леон Боднарчук, Гринь Гадач, Дмитро Гембатюк, Петро Гнатюк, Михайло Когут, Іванна Кононів, Михайло Кочубей, Ілько Малецький, Василь Мартинишин, Володимир Понашій, Ольга Самарик²⁶. В іншому списку з 1936 року фігурує лише десять акторів із попереднього складу (це свідчить про надзвичайну „плинність“ кадрів): Юрій Кононів (директор), Олекса Воронів (адміністратор), Мина Березенко, Чугай Кисіль — наддніпрянці, Стефанія Базюк, Стефанія Богуцька, Леон Боднарчук, Гринь Гадач, Дмитро Гембатюк, Петро Гнатюк, Анастасія Зосанська, Іванна Кононів, Михайло Кочубей, Ілько Малецький, Михайло Мандзюк, Володимир Понашій, Михайло Ходованець²⁷. (Загалом у театрі в різний час переважно було від 16 до 22 осіб.)

Український театр Юрія Кононева під час одного із переїздів, 1935 р. (публікується вперше)

Репертуар театру протягом 1936 р. складався зі старих побутових або ж не з найкращих нових п'єс: „Наталка Полтавка“ І. Котляревського, „За Немань іду“ В. Александрова, „Невольник“ М. Кропивницького (за Т. Шевченком), „Кума Марта“ А. Шатковського, „Пан Твардовський“ (за Ю. І. Крашевським), „Старички і дівчата“ С. Белой, „Чарівник з-над Дніпра“ (автор невідомий), „Турецькі старости“ (автор невідомий), „Жінка-вампір“ („Чорт-жінка“ К. Шенгера?), „Три подружжя“ (автор невідомий), „Триумф медицини“ Ж. Ромена²⁸ та ін. Мистецький потенціал театру того часу у звітах повітових старостів оцінюється як „пересічний“, „достатній“ або ж, як-от: „добрий — пристосований до сільського рівня“²⁹.

Показово, що протягом 1937 р. репертуарна афіша театру істотно не змінилася і була такою самою, як і попереднього року, хіба що додалися одна—дві драми: „Фатальна помилка“ (автор невідомий), „Зруйнування Січі“ (автор невідомий)³⁰. А провідними „дозволеними“ жанрами залишалися комедія та оперета (мається на увазі етнографічно-побутова драма зі співами і танцями.— Р. Л.)³¹. Такий „залізний репертуар“ Український театр Юрія Кононева привозив і до Львова, зокрема 4—17 лютого 1938 року: передмістя Знесіння, Клепарів, Личаків, Левандівка побачили вистави „Пан Твардовський“, „Чарівник з-над Дніпра“, „Зруйнування Січі“, „Шукаю щастя“ (автор невідомий) та „Жінка-вампір“. Виступати у центрі міста театрові було не під силу ні з мистецьких, ні з економічних міркувань.

Зате з провінції надходили бодай невеликі, проте позитивні відгуки. Дописувач із Великих Мостів (тепер — місто Сокальського р-ну Львівської обл.) наголошував на позитивній виховній місії цього театру: „Слід зазначити, що цей театр об'їздить теж всі більші села, в яких є відповідні театральні салі. По селах театр виставляє головні історичні

²³ ДАЛО, ф. 1, оп. 52, спр. 2851, арк. 7.

²⁴ Там само.

²⁵ Звіт старости Рогатинського повіту про діяльність мандрівних розважальних підприємств за період з 25 вересня 1935 до 25 квітня 1936 р.— ДАІФО, ф. 2, оп. 1, спр. 2279, арк. 203.

²⁶ Список артистів Українського мандрівного театру „Кононіва“.— Там само.— Ф. 6, оп. 1, спр. 559, арк. 2—2 зв.

²⁷ Список осіб, які належать до трупи українського театру під дирекцією Юрія Кононева.— ДАІФО, ф. 2, оп. 1, спр. 2279, арк. 409.

²⁸ Див.: Там само.— Арк. 209, 328, 359(?) та ін.

²⁹ Звіт старости Тлумацького повіту про діяльність мандрівних видовищних і розважальних підприємств на території повіту за період від 23 вересня 1935 до 1 квітня 1936 р.— Там само.— Арк. 209.

³⁰ Звіт старости Заліщицького повіту про діяльність мандрівних театрів на території повіту за період з 20 вересня 1937 р. по 20 квітня 1938 р.— Державний архів Тернопільської області, ф. 231, оп. 1, спр. 3480, арк. 13; Звіт старости Рогатинського повіту про діяльність мандрівних театрів на території повіту за період від жовтня 1937 р. до 22 квітня 1938 р.— ДАІФО, ф. 2, оп. 1, спр. 2300, арк. 228.

³¹ ДАІФО, ф. 2, оп. 1, спр. 2300, арк. 216.

п'єси³². І справді, сільська публіка активно відвідувала вистави Українського театру Юрія Кононева. Наприклад, у серпні 1938 р. в с. Вікторів (тепер — Галицького р-ну Івано-Франківської обл.) на кожен спектакль приходили майже 100 глядачів. Показавши „Помсту Цигана“ (автор невідомий), „За Немань іду“, „Жінку-вампіра“ та „Чарівника з-над Дніпра“, театр за чотири дні заробив приблизно 200 злотих³³. (Для порівняння: провідні західноукраїнські театри, як-от: „Заграва“, театр ім. І. Тобілевича, театр ім. М. Садовського під керівництвом П. Карабіневича — могли заробити таку суму за одну виставу.)

Відповідно колектив ледве животів і не міг похвалитися значними мистецькими здобутками, яскравими виставами, граючи відомі з провідних українських чи польських сцен п'єси. Проте все ж мав свою постійну, можливо, не дуже вибагливу глядацьку аудиторію. Директор Ю. Кононів шукав різні способи утримати труп, ставив нові популярні драми (зокрема, із репертуару „Заграви“ — релігійна містерія „Голгота“ Г. Лужницького³⁴), залучав нових режисерів, запрошував визначних акторів. Найвідоміший із них, вочевидь, Павло Чугай — колишній актор київського театру М. Садовського (1915—1919) і в його ж театрі на Поділлі і в Галичині (1919—1920); а також — Руського театру Товариства „Просвіта“ в Ужгороді (1920—1925); 1926 р. повернувся із Чехословаччини до Галичини, працював у різних театрах, зокрема у „Новому українському театрі“ П. Карабіневича, театрах І. Когутяка та ін. Упродовж 1937—1939 рр. працював у театрі Ю. Кононева і як режисер, і як актор.

У 1939 р., зокрема, про виступи театру стримано писали: „Гра акторів д[уже] добра. З акторів відмітити треба п. Павла Чугая та п. Романчика. Декорації, костюми та музика вдовольчі“³⁵, — розуміючи, що в умовах міжвоєнної політичної, культурної та економічної кризи колектив і так багато зробив для розвитку національного театрального мистецтва.

Крім того, Ю. Кононів підтримував водночас і інші театри: зокрема, у лютому 1939 р. позичав концесію Українському народному театрові ім. І. Котляревського під патронатом Кооперативу „Український театр“ у Львові³⁶.

Об'їжджаючи невеликі українські міста і села Галичини (які зазвичай поважніші театри оми-

нали), Український театр під дирекцією Юрія Кононева все ж виконував певну культурно-просвітницьку і розважальну функцію, був пристановищем для низки безробітних політемігрантів із Наддніпрянщини, для багатьох галичан, позбавлених поляками можливості реалізуватися в інших сферах. Також це була, хай рутинна, а проте таки своєрідна театральна школа для творчої молоді, з якої вийшли нерутинні визначні актори, зокрема й заслужена артистка України Оксана Затварська, яка донині з вдячністю згадує цей театр.

1939 р. трупу Ю. Кононева разом із акторами театрів І. Когутяка, Р. Войтовича, С. Крижанівського, Я. Стадника та іншими було об'єднано в один Український державний драматичний театр ім. І. Франка у Станіславові³⁷. У 1942—1944 рр. цей театр відновився як Український театр ім. І. Франка у Станіславові та був одним із найкращих театрів Галичини³⁸. Ю. Кононів разом із дружиною працювали у цих колективах (1941 р. був нетривало директором³⁹) до евакуації 1944 р. (Краків—Відень—Ляндек). У таборі переселенців Ляндека (Тіроль, Австрія) співпрацювали із „березільцями“ Й. Гірняком та О. Добровольською, Ю. Кононів очолював Український музично-драматичний театр в 1945—1947 роках (працював також і як актор)⁴⁰. У грудні 1949 р. переїхав із дружиною до США, у м. Нью-Арк, штат Нью-Джерсі. Того самого року, коли було створено американську філію молодіжної організації Спілка української молоді, Ю. Кононів став адміністратором Оселі СУМ в Елленвілі (США), до того ж керував разом із дружиною аматорським дитячим театром при цьому осередку, очолював 1-й відділ громадсько-політичної організації — Організація оборони чотирьох свобод України в Ірвінгтоні⁴¹. 1954 р. створив приватний „Ансамбль легкого жанру“. 1971 р. Ю. Кононів став першим головою відновленого Об'єднання митців української сцени, від 1973 року — голова контрольної комісії цього об'єднання і голова Видавничої комісії монументального видання з історії українського театру „Наш театр: Книга діячів українського театрального мистецтва“ (т. I, 1975; т. II, 1992). Помер 27 грудня 1974 р., похований на українському цвинтарі-пантеоні у м. Сауз-Баунд-Брук (штат Нью-Джерсі, США)**.

Роман ЛАВРЕНТІЙ

³² Гостина театру // Новий час (Львів).— 1938.— 11 трав.— Ч. 100.— С. 7.— (Великомостиська хроніка).

³³ Повідомлення поліції з Беднарова від 26 серпня 1938 р. про діяльність українських мандрівних театрів у регіоні.— ДАІФО, ф. 6, оп. 1, спр. 573, арк. 6.

³⁴ Лист Іванни Кононів до М. Лукавецького від 21 січня 2004 р. (Архів М. Лукавецького).

³⁵ Гостина Українського Театру під дир. Ю. Кононіва // Новий час.— 1939.— 22 черв.— Ч. 138.— С. 7.— (Надвірянська хроніка).

³⁶ Перелік видовищних і розважальних заходів на території Станіславівського повіту.— ДАІФО, ф. 6, оп. 1, спр. 559, арк. 50—50 зв.

³⁷ Маринович А. Український театр в м. Станіславові // Радянська Україна.— Станіславів, 1939.— 15. XI.— № 43.— С. 3; Затварська Р. Одержима: [творчий портрет артистки Оксани Затварської].— Івано-Франківськ, 2006.— С. 24; Кошелінська М. Ярослав Лукавецький: кризь біль і випробування // Просценіум.— Львів, 2002.— Ч. 1 (2).— С. 78.

³⁸ К. Ю. [Юрій Косач?] Театр ім. Івана Франка у Станіславові // Наші дні (Львів).— 1943.— Ч. 9.— Верес.— С. 8.

³⁹ Автобіографія Юрія Кононева...

⁴⁰ Кононів Ю. Український театр у Ляндеку, Австрія // Наш театр...— Т. I.— С. 374—375.

⁴¹ Левицький С. Юрій Кононів // Там само.— Т. II.— С. 65.

** У статті використані світліни із родинного архіву Юрія та Іванни Кононевих, які зберігаються у приватному архіві їхнього племінника і похресника М. Лукавецького.